



## Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

### İLKOKUL 3. VE 4. SINIF SEVİYESİNDEKİ HİKÂYE KİTAPLARININ ŞİDDET VE KORKU UNSURLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ<sup>1</sup>

#### EVALUATION OF THE 3RD AND 4TH GRADE STORY BOOKS IN PRIMARY SCHOOL IN TERMS OF VIOLENCE AND FEAR

**Ayfer ŞAHİN\* Aynur GÖNEN\*\* Fatma Cahide ÖZÇELİK\*\*\***

\*Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,  
[ayfersahin1@gmail.com](mailto:ayfersahin1@gmail.com), ORCID: 0000-0001-9903-1445

\*\*Öğretmen, Kızıldağ Yeniyanan İlkokulu, [aynurgonen2311@gmail.com](mailto:aynurgonen2311@gmail.com),

ORCID: 0009-0006-2744-4922

\*\*\*Arş. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,  
[cahide.ozcelik@ahievran.edu.tr](mailto:cahide.ozcelik@ahievran.edu.tr), ORCID: 0000-0001-8672-6459

Referans: Şahin, A., Gönen, A., Özçelik, F. C. (2023). İlkokul 3. Ve 4. Sınıf Seviyesindeki Hikâye Kitaplarının Şiddet Ve Korku Unsurları Açısından Değerlendirilmesi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 77-97.

*Gönderilme Tarihi: 06.12.2023*

*Kabul Tarihi : 12.12.2023*

**Özet:** Bu çalışma ilkokul 3. ve 4. sınıf seviyesindeki hikâye kitaplarında şiddet ve korku unsurlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma modelinin durum çalışması deseni ile yapılmıştır. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen beş farklı yayınevinden dörder tane olmak üzere toplam 20 kitap ve bu kitaplarda yer alan 52 hikâye incelenmiştir. Veriler doküman

1 Bu çalışma 21. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Bu kapsamda seçilen hikâye kitapları teker teker okunup, incelenerek şiddet ve korku içeren cümleler sayısal olarak sınıflandırılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Hikâyeler üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı okunmuş, içermiş oldukları şiddet ve korku unsurları “Şiddet ve Korku Unsurları Belirleme Formu” aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Araştırmanın sonucunda 20 okuma kitabının toplam 135 şiddet unsuru ile 74 korku unsuru tespit edilmiştir. Hikâye kitaplarında en fazla karşılaşılan şiddet unsurlarının fiziksel şiddet ve sözel şiddet olduğu, bu sıralamayı duygusal şiddet türünün izlediği belirlenmiştir. En fazla şiddet ögesi barındıran okuma kitaplarının; “Rüzgâr Dev” (f=23), “Kara Yılan” (f=21) ve “Sihirli Sözler” (f=15) olduğu; şiddet ögesi bulunmayan kitapların ise “Billur ile Çağla Tatilde”, “Hacıyatmaz”, “Sihirli Sözler” olduğu tespit edilmiştir. Hikâye kitaplarındaki şiddet ve korku unsurlarının bulunma sıklığı karşılaştırıldığında; şiddet içeren unsurların, korku unsurlarından fazla olduğu tespit edilmiştir. İçeriğinde en fazla korku unsuru bulunduran kitabın ise yine “Rüzgâr Dev” (f=17), “Peri Kızı” (f=12) ve “Ekmeğin Serüveni” (f=9) olduğu, hiç korku unsuru bulunmayan kitapların ise, “Tüccarın Oyunu”, “Yaşamak İstiyorum”, “Kütüphane Şehri” ve “Hacıyatmaz” olduğu tespit edilmiştir. Hikâye kitaplarında en çok karşılaşılan şiddet unsurunun “canını acıtmak” (f=21) olduğu, bu sıralamayı “bağırarak” (f=18) şiddet unsurunun takip ettiği belirlenmiştir. İncelenen hikâyelerde en çok “gerçek üstü varlıklar” (f=12) ve “esrarengiz olaylar” (f=12), “korkutucu efektler” (f=10) ve “doğadaki sesler” (f=10) korku unsurlarına yer verildiği de çalışmanın bulguları arasındadır.

**Anahtar Kelimeler:** Okuma Alışkanlığı, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları, Hikâye Kitapları, Korku, Şiddet.

**Abstract:** This study was conducted to identify and evaluate the elements of violence and fear in storybooks for 3rd and 4th-grade primary school students. In the research, the qualitative research method of document analysis was employed. In qualitative research, document analysis is used to access written material relevant to the situation being investigated. Accessing the original documents and understanding their content will significantly contribute to analyzing and using the data. Selected storybooks were individually examined, and sentences containing elements of violence and fear were classified numerically. A total of 20 books from five different publishers were examined as part of the research, with four books from each publisher. A total of 52 stories within these books were analyzed. A "Violence and Fear Elements Identification Form" was used for the analysis. Expert opinions were utilized in the analysis of the data, and content analysis was employed. As a result of the research, it was determined that the 20 storybooks contained a total of 135 elements of violence and 74 elements of fear. The most common types of violence in the storybooks were identified as physical violence and verbal violence, followed by emotional violence. The books with the most elements of violence were "Rüzgâr Dev" (f=23), "Kara Yılan" (f=21) and "Sihirli Sözler" (f=15), while books without any elements of violence were "Billur ile Çağla Tatilde" "Hacıyatmaz" and "Sihirli Sözler." Comparing the frequency of violence and fear elements in the storybooks, it was determined that the presence of violent

elements exceeded that of fear elements. The book with the most elements of fear was once again "Rüzgâr Dev (f=17), followed by "Peri Kızı" (f=12) and "Ekmeğin Serüveni" (f=9), while books without any elements of fear were "Tüccarın Oyunu," "Yaşamak İstiyorum," "Kütüphane Şehri," and "Hacıyatmaz". The storybook with the highest frequency of the violence element was "causing physical harm" (f=21), followed by "yelling" (f=18). In terms of fear elements, the highest frequency was associated with "supernatural beings" (f=12) and "mysterious events" (f=12), followed by "frightening effects" (f=10) and "sounds in nature" (f=10). The results obtained in the research were compared with the relevant literature, and recommendations were made.

**Keywords:** Reading Habit, Children's Literature, Children's Books, Storybooks, Fear, Violence.

## 1. Giriş

Çocukluk kavramı, yaşla ilgili yapılan tanımlar kadar toplumsal ve kültürel dinamiklerle de şekillenmektedir. Çocukluk dönemi, genel olarak, bebeklikten ergenliğe geçiş dönemi olarak kabul edilse de net bir sınırlandırması yoktur (Şahin ve Özçelik, 2021; Temizyürek, 2008). Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre on sekiz yaşına gelene kadar her insan çocuk sayılmaktadır (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 1989). Bu dönem, fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel açıdan çeşitli özellikler içermektedir. Çocukluk dönemi, bireyin yaşamı boyunca kullanacağı pek çok kişisel ve karakteristik özelliğin şekillendiği bir olduğu için bu evredeki çocukların eğitimleri ve gelişimlerinin desteklenmesi büyük önem taşır (Duran ve Can, 2021; UNICEF, 1954). Bu evre, aynı zamanda bilişsel yeteneklerin temellerinin atıldığı, sosyal becerilerin edinildiği bir evredir (Güneş, 2014; Cunningham and Stanovich, 1997; Reynolds, 2011). Özellikle ilkököl dönemine tekabül eden 7-10 yaş arasındaki çocukların gelişimlerinin doğru bir şekilde desteklenmesi önemlidir. Çünkü ilkököl sıralarında çocuğa kazandırılacak olan temel beceriler bireylerin gelecekteki akademik başarılarının, sosyal ve duygusal ilişkilerinin belirleyicisi olacaktır.

İlkokul çağındaki öğrencilerin zihinsel gelişimlerinin güçlendirilmesi için öğretmenler ve ebeveynler bilinçli bir takım çalışmalar gerçekleştirmelidirler. Bunlardan en önemlilerinden birisi okuma çalışmalarıdır. Okuma; hem bilgi dağarcıklarının, hem düşünme becerilerinin hem de kelime dağarcıklarının gelişmesi için önemlidir. Bu nedenle bu dönemde çocukların okuma isteği ve alışkanlığı edinmelerini destekleyecek çalışmalara yer verilmelidir (Sağlam ve Aral, 2016; Tanju, 2010). Alanyazına bakıldığında da okumanın bu dönemdeki çocuklar üzerindeki olumlu etkilerine vurgu yapan pek çok çalışmanın olduğu görülmektedir. Örneğin okuma alışkanlığının öğrencilerin akademik başarılarına (Akyol ve Yıldız, 2013; Wibayanti, Lian ve Mulyadi, 2020; Sibatuara, 2017; Yıldız ve Akyol, 2011; Wagstaff, 2020); eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine (Karatay, 2015; Sevgi ve Karakaya, 2020); empati kurabilmelerine ve sosyal ilişkilerine (Brian, 2017), anlama düzeylerine (Dalila, 2018; Muawanah, 2016; Sulaiman ve Harpiansi, 2018) bu çalışmalardan bazılarıdır. Bu çalışmalarda vurgulanan önemli bir konu da okuma alışkanlığının erken yaşlarda kazanılması gerektiğidir. Çünkü okuma alışkanlığı çocukların hayal gücünü geliştirir,

farklı dünyaları tanımalarını sağlar ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye olanak tanır. Ayrıca, okuma alışkanlığının çocukların öğrenme isteklerini artırarak merak duygularını besler. Dolayısıyla, okuma alışkanlığının kazandırılması, çocukların beyin gelişimine ve bilişsel yeteneklerine büyük katkı sağlayan temel bir yapı taşı olarak görülmektedir. Bu noktada, çocuklarda okumanın alışkanlığa dönüşmesi için erken yaşlardan itibaren teşvik edici ve destekleyici ortamların oluşturulmasının önemine vurgu yapılabilir. Bu bağlamda okuma alışkanlığının geliştirilmesinde iyi çocuk edebiyatı ürünlerinin seçilmesinin etkisi çok büyüktür (Aytaş, 2003; Dündar ve Maden, 2019; Doiron, 2003; Özözen, 2014; Öztürk, 2020; Türkben, 2019; Wilson, Anderson ve Fielding, 1986).

Çocuk edebiyatı, çocukların anlayabileceği, hayal dünyalarını besleyen ve farklı perspektifler sunan hikâyeler, masallar ve kitaplarla ilgilenir. Bu tür eserler, çocukların dil gelişimine katkıda bulunmanın yanı sıra, yaşamları boyunca rehber olacak değerleri ve yaşam modelleri sunarlar (Duran ve Can, 2021; Karaağaç ve Alikılıç, 2023; Nikolajeva and Scott, 2013). Ayrıca, çocuk edebiyatı, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak ve onları eğlendirirken öğretmek gibi önemli bir işlevi de üstlenir (Şimşek ve Bulut, 2022; Tanju, 2010). Çocuk edebiyatı, çocukların yaşadığı deneyimleri, duyguları ve merak ettikleri diğer şeyleri anlamalarına yardımcı olur. Çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde çocuklar için yazılmış hikâyeler önemli bir yer tutar.

Hikâyeler; çocukların dilsel, düşünsel, sosyal ve ahlaki gelişim alanlarını destekleyen güçlü bir araçtır (Angus, McLeod, 2004; Duran ve Can, 2021; Ertek Babaç ve Yıldız, 2018; Lacina, 2003). Hikâyeler, çocukların duygusal ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılarken onların hayal güçlerini tetiklemekte, farklı dünyalara yolculuk yapmalarını sağlamakta ve kendi hikâyelerini oluşturmalarına teşvik etmektedir. Çocuklar hikâyeleri okurken veya dinlerken olaylar arasında ilişki kurmayı, nedensellik bağı kurmayı ve sonuçları tahmin etmeyi öğrenirler. Bu durum da zihinsel kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olur (Tucker, 2008). Sonuç olarak, hikâyeler çocukların hayatlarında sadece bilgi kaynağı değildir, aynı zamanda duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyen güçlü bir araçtır (Lynch-Brown ve Tomlinson, 1999).

Hikâyelerin içerdikleri temalar ve olaylar, çocukların duygusal olarak olgunlaşmalarına da yardımcı olur. Karakterlerin yaşadığı zorluklar veya sevinçler, çocuklara hayatta karşılaşacakları durumlar hakkında fikir verir ve onları bu deneyimlerle başa çıkma konusunda donanımlı kılar. Bu nedenlerle, çocuklara sunulan kitapların içeriği ve sunum biçimi büyük önem taşır. Korkutucu veya kaygı uyandırıcı hikâyeler, çocukların duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyebilir. Aynı şekilde şiddet içeren resimler veya içerikler, çocukların şiddetle ilişkilendirdikleri olumsuz davranışları içselleştirmelerine neden olabilir. Bu tür içerikler, çocukların sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyebilir ve onların sağlıklı bir şekilde sosyalleşmelerine engel olabilir. Olumsuz duygu ve davranışları teşvik edebilecek içeriklerin bulunması, çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu olumsuz etki, çocukların hayatlarının her alanına yayılabilir ve ileriye dönük daha ciddi sorunlara yol açabilir.

Şiddetin birçok tanımı yapılmıştır. Bireyi bedensel, zihinsel ve ahlaki yönden olumsuz etkileyen, psikolojik travmalara neden olan, gelişimini geriletken ve kişinin sosyalleşmesini engelleyen olaylar, bireylerin canına, malına ve bedenine yönelik tüm fiziksel, sözel ve duygusal saldırılar şiddet olarak tanımlanabilir (Fırat, 2022; Güleç, Topaloğlu, Ünsal ve Altıntaş, 2012; Pazarbaşı, 2018; Polat, 2016; Saltzman, Fanslow, McMahon, Shelley, 1999; Şenol ve Mazman, 2014; Taşar 2019; World Health Organization [WHO], 2002). Tanımlara bakıldığında şiddet için kullanılacak ortak kelimeler; “saldırı”, “psikolojik zarar”, “kaba kuvvet”, “zarar vermek” olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuklar şiddetle okulda, evlerinde, arkadaş çevrelerinde, okudukları kitaplarda ya da izledikleri eserlerde karşılaşabilmektedirler. Çocuk kitaplarında şiddet unsurlarına yer verildiği bilinmektedir (Aktan ve Aydın, 2018; Boudinot, 2005; Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009; Güzelküçük ve Türkyılmaz, 2020; Kadızade ve Sakar, 2019; Kayman ve Aydın, 2021; Öztürk ve Giren, 2016; Uysal ve Şen, 2021; Yılmaz ve Destegüloğlu, 2019). Çocuk edebiyatı ürünlerinde şiddete ilişkin bulguların; şiddete maruz kalma, sözel şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet gibi kategoriler altında toplandığı görülmektedir.

Çocuk kitaplarında korku ögesine de merak uyandırması için sıklıkla yer verilmektedir. Korku ile ilgili tanımlarda tehlike anında hissedilen gerilim, kaçınma yahut saldırı dürtüsü, rahatsızlık hissi, hayatta kalma dürtüsü vurgulamalarının ön planda olduğu ortaya çıkmaktadır. Kişiler korku duygusuna kapıldıklarında kaçma ve zarar gelmesini engelleme psikolojisi içinde hareket etmektedirler. İnsanlar, yaşamları boyunca çeşitli sebeplerle oluşan korku ile karşılaştıklarında bazen kaçarken, bazen de bu duyguyla savaşılmaktadır. Bazı durumlarda ise korkularına teslim olmaktadır. Böylelikle korku kültürünü oluşturmaktadırlar (Kahraman, 2019; Paksoy, 2020; Özer ve Aksoy, 2018; Yıldırım, 2022; Yücesoy, 2007).

Kişilerin gördüğü ve duyduğu olaylar sonucunda korku düşüncesi geliştirmektedirler. Okudukları kitaplardan, izledikleri televizyon programlarından, ailelerinin yanlış eğitimlerinden ve çevrelerindeki diğer bireylerle yaptıkları sohbetlerden korkularının ilk basamaklarını oluşturmaktadırlar. Hayatın bir gerçeği olarak çocuk edebiyatı eserlerinde de çeşitli korku unsurlarına yer verilmektedir. Bu unsurlar arasında gerçeküstü varlıklar, esrarengiz olaylar, sihir ögeleri, korkutucu ses efektleri, karanlık gibi ögeler öne çıkmaktadır (Bubenickova, 2021; Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009; Güzelküçük ve Türkyılmaz, 2020; Stallcup, 2002; Öztürk ve Giren, 2016).

Hikâye kitaplarının korku, şiddet gibi unsurları içerme durumları ve bu unsurların nasıl sunulduğunun belirlenmesinin içerik/ürün geliştiricilere, ailelere ve eğitimcilere farkındalık sağlaması açısından önemli olduğuna inanılmaktadır. Bu araştırmanın problem cümlesi: "İlkokul 3. ve 4. sınıf seviyesindeki hikâye kitaplarının şiddet ve korku unsurlarını içerme durumları nasıldır?" şeklinde belirlenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevaplar aranmıştır:

- İlkokul 3. ve 4. sınıf seviyesindeki hikâye kitaplarında hangi şiddet ögelerine, hangi sıklıkta verilmektedir?
- İlkokul 3. ve 4. sınıf seviyesindeki hikâye kitaplarında hangi korku ögelerine, hangi sıklıkta yer verilmektedir?

## 2. Yöntem

Bu ana başlık içerisinde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplamada kullanılan araçlar, verilerin toplanma ve analiz süreçleri ile araştırma etiğine yönelik bilgiler alt başlıklar altında sunulmuştur.

### 2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma modelinin durum çalışması deseni ile yapılmıştır. Nitel araştırma modeli; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemlerle doğrudan toplanan veriler aracılığıyla elde ettiği verileri, tümevarımcı bir bakış açısı içerisinde analiz ederek zengin betimlemelere ulaşmayı amaçlamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008; Saban ve Ersoy, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel araştırma modelinin desenlerinden biri olan durum çalışması ise; seçilen durumun farklı veri kaynaklarından hareketle derinlemesine incelenmesini amaçlamaktadır (Akar, 2019). Bu çalışmada ise korku ve şiddet öğelerine yer verilme durumu, herhangi bir düzenleme, kontrol ve yönlendirme olmaksızın farklı kaynaklara başvurularak derinlemesine ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

### 2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni ilkökul çocuk kitapları iken, örnekleme basit seçkisiz yöntem ile belirlenen beş farklı yayınevinden amaçlı örnekleme ile seçilen her birinden dörder tane olmak üzere toplam 20 kitaptan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bu kitaplarda yer alan 52 hikâye incelenmiştir. Nitel araştırmalarda amaçlı örnekleme ile durumların derinlemesine incelenmesinde zengin bilgiler sunduğu düşünülen durumlar seçilmektedir (Büyüköztürk vd., 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme ile araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş bazı ölçütlere uygun olan durumlar seçilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada hikâye kitaplarında korku ve şiddet öğelerine yer verilme durumu incelendiğinden hikâye kitapları amaçlı örnekleme oluşturmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile hikâye kitapları örnekleme alınmıştır. Araştırma için seçilen kitaplarda aranan ölçütler aşağıdaki gibidir:

- Kitapların ilkökul 3. ve 4. sınıf seviyesine göre hazırlanmış olması,
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tavsiye edilen eserler listesinde yer alması.

### 2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler beş farklı yayınevi tarafından yayımlanmış olan 20 farklı kitaptan doküman incelemesi tekniği ile elde edilmiştir. Nitel araştırmalarda doküman incelemesi yoluyla araştırılması hedeflenen durumla ilgili olan yazılı materyallere ulaşmak amaçlanmaktadır (Glesne, 2015). Veri kaynağını oluşturacak dokümanların seçimi araştırmanın amacı çerçevesinde belirlenen ölçütlerle sağlanmıştır. Etik açıdan bu yayınevlerinin adları A Yayıncılık, B Yayıncılık, C Yayıncılık, D Yayıncılık ve E Yayıncılık olarak kodlanmıştır. Her bir yayınevinden 4 eser olmak üzere 20 kitapta yer alan toplam 52 hikâye üç farklı araştırmacı tarafından okunmuş ve içerdiği şiddet

ve korku unsurları “Şiddet ve Korku Unsurları Belirleme Formu” aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır.

### 2.3.1. Geçerlik-Güvenirlilik

Verilerin analizi sırasında, ham verilerin bozulmaması için gerekli önlemler alınmıştır. Hikâyeler üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı okunmuş, üç araştırmacı tarafından tespit edilmiş olan öğeler çalışma verisi olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini artırmak için çeşitleme/üçgenleme (triangulation) yöntemine başvurulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Değerlendiriciler tarafından ulaşılan sonuçlar arasındaki uyuma (Miles ve Huberman, 1994) bakılmıştır. Bu uyum Güvenirlik=Görüş birliği/(Görüş birliği + Görüş Ayrılığı) formülü ile hesaplanmıştır. Formül aracılığıyla yapılan hesaplama sonucunda, uyum katsayısı %80 olarak bulunmuştur. %70 değerinin üzerinde olduğu için yapılan araştırmadaki analiz sürecinin puanlama güvenirliğinin olduğu kabul edilmiştir.

### 2.5. Araştırma Etiği

Bu çalışmanın verileri elde edilirken erişimi herkese açık olan materyal tercih edildiğinden etik kurul kararı gerekmemektedir.

## 3. Bulgular

Çalışma materyaline yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Ayrıca bu bölümde bulguların anlaşılabilirliğinin sağlanması için doğrudan kitaptan alınmış korku ve şiddet içeren cümlelere örnekler verilmiştir.

### 3.1. Hikâye Kitaplarında Yer Alan Şiddet Unsurlarına İlişkin Bulgular

Hikâye kitaplarında yer alan şiddet unsurlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

**Tablo 1.** İlkokul 3.ve 4. Sınıf Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Şiddet İçeren Unsurlar f Tablosu

Şiddet Unsurları	Kitap İsimleri																	Toplam		
	Canını acıtmak	Bağırarak	Saldırmak	Öldürmek	Alay etmek	Hakaret etmek	Alkoymak	Tehdit etmek	Tekmelemek	Duygularıyla oynamak	Kesmek	Kırmak	Parçalamak	Zorla evlendirmek	Aç bırakmak	Diğer	Ateş etmek		Cinsel kavramlar	Bıçaklamak
Rüzgâr	6	4	1	5	-	1	3	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	23
Dev																				
Kara	3	1	3	5	1	2	1	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	21
Yılan																				
Sihirli																				
Sözler	2	3	2	-	1	2	-	1	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	15
Kaplumbağ																				
anın	-	1	1	1	3	-	1	-	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	13

Başarısı																						
Peri Kızı	1	2	1	1	2	-	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
Billur Küsleri	-	-	-	-	1	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Barıştıyorum																						
Ekmeğin Serüveni	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Şah Yusuf	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tüccarın Oyunu	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Kartal Yavrusu	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4
Yaşamak İstiyorum	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
İki Kız Kardeş	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tavşan ile Eşek	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Kütüphane Şehri	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Billur ile Pamuk	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Billur ile Köstebek	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3
Al Yanaklı Elma Kuşu	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Pıtırıcık'ın Macerası	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Hacıyatmaz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Billur ile Çağla Tatilde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<b>Toplam</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>9</b>	<b>7</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>13</b>
	<b>1</b>	<b>9</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>0</b>																<b>5</b>



En fazla şiddet ögesi barındıran hikâyelerin; “Rüzgâr Dev (f=23)”, “Kara Yılan (f=21)” ve “Sihirli Sözler (f=15)” olduğu; şiddet ögesi bulunmayan hikâyelerin ise “Billur ile Çağla Tatilde”, “Hacıyatmaz” olduğu tespit edilmiştir. En fazla şiddet ögesi barındıran hikâyelerle ilgili örnek alıntılar aşağıdaki paragraflarda sunulmaktadır.

“Rüzgâr Dev” adlı hikâyede saptanan bu şiddet unsurlarına ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Delikanlı hançerini kocaman yılanın tam orta yerine sapladı. Yılan anında öldü” (s. 15).

“Ya öleceğim ya da onu öldüreceğim, dedi hırsla. O benim karımı kaçırdı. Yanına bırakmam bunu.” “Kapıyı kırıp içeri girdi” (s. 40).

“Kara Yılan” adlı hikâyede saptanan bu şiddet unsurlarına ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Seni öldürse öldürse üvey anan olacak o sarı yılan öldürür kızım” (s. 12).

“Kızı saçından çekip sürükledi” (s. 16).

“Açtı ağzını, yumdu gözünü, ağzına geleni söyledi” (s. 40).

“Sihirli Sözler” adlı hikâyede saptanan bu şiddet unsurlarına ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Koluma neden dokundun. Sen kavga mı etmek istiyorsun, diyerek biri, diğerine saldırmış” (s. 3).

“Neden yemek yapmıyorsun diye annesi azarlarmış. Ama anne sen bana yemek yapmasını öğretmiyorsun dediğinde ise ceza almış” (s. 6).

“Sen yürü yoluna git yoksa baltayı senin kafana vururum, demiş” (s. 16).

### 3.2. Hikâye Kitaplarında Yer Alan Korku Unsurlarına İlişkin Bulgular

Hikâye kitaplarında yer alan korku unsurlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

**Tablo 2.** İlkokul 3.ve 4. Sınıf Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Korku Unsurları Frekans Tablosu

Korku Unsurları	Gerçek üstü varlık	Esrarengiz Olaylar	Korkutucu Efektler	Doğadaki Sesler	Bağırma	Sihir Ögeleri	Ani sert hareketler	Karanlık	Saklanıp ortaya çıkma	Gölge oyunları	Toplam
Rüzgâr Dev	4	2	3	2	1	-	-	-	3	1	16

Peri Kızı	1	3	-	-	1	4	3	-	-	-	12
Ekmeğin Serüveni	1	1	1	2	1	1	1	1	-	-	9
İki Kız Kardeş	1	-	1	2	1	-	-	1	-	-	6
Şah Yusuf	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	5
Kara Yılan	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	4
Pıtırıcık'ın Macerası	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Sihirli Sözcükler	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	3
Billur ile Pamuk	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	3
Kartal Yavrusu	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	3
Al Yanaklı Elma Kuşu	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	3
Billur ile Köstebek	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Kaplumbağan'ın Başarısı	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Billur Küsleri Barıştırıyor	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Billur ile Çağla Tatilde	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Tavşan ile Eşek	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Tüccarın Oyunu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yaşamak İstiyorum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hacıyatmaz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kütüphane Şehri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<b>Toplam</b>	<b>12</b>	<b>12</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>9</b>	<b>8</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>1</b>	<b>74</b>

En fazla korku unsuru bulunduran kitabın ise yine “Rüzgâr Dev (f=17)”, “Peri Kızı (f=12)” ve “Ekmeğin Serüveni (f=9)” olduğu, hiç korku unsuru bulunmayan kitapların

ise, “Tüccarın Oyunu”, “Yaşamak İstiyorum”, “Kütüphane Şehri” ve “Hacıyatmaz” olduğu tespit edilmiştir. En fazla korku ögesi barındıran hikâyelerle ilgili örnek alıntılar aşağıdaki paragraflarda sunulmaktadır.

“Rüzgâr Dev” adlı okuma kitabında saptanan bu korku unsurlarına ilişkin örnekler şu şekildedir:

*“Genç adam, o güne dek böyle korkunç, insanın içini ürperten bir bağırtı duymamıştı hiç. Korkudan neredeyse kalbi duracaktı” (s. 5).*

*“Ağabeylerinin duydukları korkunç sesleri o da duydu korkuyla titredi” (s. 7).*

“Peri Kızı” adlı okuma kitabında saptanan bu korku unsurlarına ilişkin örnekler şu şekildedir:

*“Kaşla göz arası taş kesiliverdi” (s. 52).*

*“Karşısına kötü söz söyleyen kayalar çıktı” (s. 57).*

“Ekmeğin Serüveni” adlı okuma kitabında saptanan bu korku unsurlarına ilişkin örnekler şu şekildedir:

*“Onu duyan diğer buğdaylar da korkmuş. -Kuşlar bizi yiyecek, insanlara bir şey kalmayacak, diye bağırmışlar” (s. 14).*

*“Ayağı yere değer değmez, nereden geldiği belli olmayan yaşlı bir kadın karşısında beliriverdi” (s. 38).*

*“Yaşlı kadın sepeti alır almaz bir anda ortadan kayboldu. Mayra şaşırılmış bir halde ortada kalakaldı” (s. 39).*

*“Bundan sonra kızlara zarar vermeye çalışırsan seni bir maymuna çeviririm. Üvey anne bundan çok korktu” (s. 44).*

#### **4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler**

Araştırmanın sonucunda 20 hikâye kitabının toplam 135 şiddet unsuru ile 74 korku unsuru içerdiği tespit edilmiştir. Hikâye kitaplarında en fazla karşılaşılan şiddet türlerinin fiziksel şiddet ve sözel şiddet olduğu, bu sıralamayı duygusal şiddet türünün izlediği belirlenmiştir.

Hikâye kitaplarındaki şiddet ve korku unsurlarının bulunma sıklığı karşılaştırıldığında; şiddet içeren unsurların, korku unsurlarından fazla olduğu tespit edilmiştir.

Hikâye kitaplarında frekans değeri en yüksek şiddet unsurunun “canını acıtmak (f=21)” olduğu, bu sıralamayı “bağırmak (f=18)” şiddet unsurunun takip ettiği; frekans değeri en yüksek korku unsurların “gerçek üstü varlık (f=12)” ve “esrarangiz olaylar (f=12)” olduğu, bu sıralamayı ise “korkutucu efektler (f=10)” ve “doğadaki sesler (f=10)” unsurlarının takip ettiği görülmüştür.

Kara (2007), çalışmasında fantastik kitaplardaki şiddet öğelerinin imge gibi gösterildiğini ve bu şekilde doğrudan verilmeyerek gizli olarak sunulduğunu ve cümleler, resimler içerisinde gizlenmiş şiddet unsurlarının çocukların bilinçaltına

olumsuz bir etki oluşturabileceğinden bahsetmektedir. Bu çalışmada da bazı masallardaki kahramanların karşılaştıkları sorunları şiddet yoluyla çözmeleri ve gerektiği yerde şiddetin doğal olabileceğini aktarmasının çocuklara olumsuz etkilerde bulunabileceği düşünülmektedir.

Dağlıoğlu ve Çakmak'ın (2009) hikâye kitaplarındaki metinlerin ve görsellerin içerdiği şiddet ve korku unsurlarının tespiti amacıyla yaptıkları çalışmalarında, şiddet öğeleriyle karşılaşma oranının %8 olduğu ve bunların hafif düzeyde şiddet unsurlarını içerdiğini; korku öğeleriyle karşılaşma oranının ise %11 olduğunu vurgulamışlardır. Araştırmaları sonucunda korkuyla ilgili öğelerin şiddet öğelerinden daha fazla olduğu görülmüştür. Bu çalışmada ise; seçilen 20 okuma kitabında şiddet içeren unsurların, korku unsurlarından fazla olduğu tespit edilmiştir. İki çalışma arasındaki farklılığın temel sebeplerinden birinin örnekleme alınan kitaplardaki çeşitliliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Türkyılmaz ve Kuş'un (2014) 100 Temel Eser listesinde sıralanmış ve çok okunan kitaplardaki çocuk hakları üzerine yaptıkları çalışmalarında 920 olumsuz ifade tespit etmişlerdir ve en fazla karşılaşılan olumsuzluğun "korunma hakları" (f=520) ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca inceledikleri 188 farklı kitapta karşılaşılan şiddet ifadelerinin sıklığının çok fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Hem Türkyılmaz ve Kuş'un çalışmasında hem de bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre kitaplarda çocukları olumsuz etkileyecek ifadeler sık bir şekilde kullanılmıştır. Bu noktadan bakıldığında araştırma sonuçlarının şiddet unsurunun sıklıkla karşılanması hususunda benzer sonuçlar elde ettiği düşünülebilir.

Güney'in (2014) çalışmasında 100 Temel Eser listesinde bulunan hikâye kitaplarında yer alan şiddet unsurları tespit edilmeye çalışılmıştır. 20 kitap üzerine yapılan incelemede, 1801 şiddet ögesi tespit edilmiştir. En sık karşılaşılan şiddet türünün ise fiziksel şiddet unsurları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da 6 masal kitabında 577 şiddet unsurunun olduğu görülmüş ve şiddet türlerinden fiziksel şiddet unsurlarının (f=265) daha fazla kullanıldığı belirlenmiştir. Güney'in elde ettiği sonuçlar bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Her iki çalışmada da fiziksel şiddet unsurlarının daha fazla bulunduğu tespit edilmiştir.

Öztürk ve Giren 'in (2016) yürüttüğü çalışma bulguları incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen hikâye kitaplarında şiddet ve korku unsurlarının sıklık değerlerinin birbirlerine yakın olduğu belirlenmiştir. Kitapların resim ve metin kısmındaki korku ve şiddet ögesi içeren unsurların genel olarak %9,8'lik bir oranda olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle kitapların %90,2'sinde şiddet veya korku unsuru tespit edilmemiştir. Bu çalışmada ise; kitaplarda şiddet unsurunun %90 oranında, korku unsurunun ise %80 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Aktan ve Aydın'ın (2018) 100 Temel Eser listesinden seçilen 21 kitaptaki şiddet unsurlarını belirlemek için gerçekleştirdikleri çalışmalarında, yerli yazarlı kitaplarda 52, yabancı yazarlı kitaplarda ise toplamda 143 olmak üzere toplamda 195 şiddet unsuru tespit edilmiştir. 100 Temel Eser listesinde yer alan kitaplardaki şiddet unsurları temalara göre ayrıldığında sözel şiddet (f=109), fiziksel şiddet (f=36), cinsel şiddet (f=28) ve duygusal şiddet (f=22) olarak dört temada toplanmıştır. Bu çalışmada şiddet

unsurları temalara göre ayrıldığında ise; fiziksel şiddet (f=69), sözel şiddet (f=49), duygusal şiddet (f=15), cinsel şiddet (f=1) olarak tespit edilmiştir. Aktan ve Aydın'ın araştırması, çalışmamızdaki bulgularla kıyaslandığında 20 okuma kitabında 133 şiddet ögesi bulunmuşken, 21 hikâye kitabında 195 şiddet ögesi tespit edilmiştir. Bulgulardan hareketle 100 Temel Eser listesindeki masal kitaplarında bulunan şiddet unsuru ifadelerin okuma kitaplarından daha yoğun olduğu söylenebilir.

Türkyılmaz ve Güzelküçük'ün (2020), iki adedi Dünya, dört adedi Türk edebiyatından olmak üzere toplamda altı masal kitabındaki toplam 480 masalın korku ve şiddet öğelerine yer verilme durumlarını inceledikleri çalışmalarında en fazla şiddet öğelerinin Türk masallarında bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularını destekler olarak en fazla karşılaşılan şiddet türünün ise sözel şiddet ve fiziksel şiddet kategorilerinde toplandığını, en çok karşılaşılan korku unsurunun ise gerçeküstü varlıklar kategorisinde toplandığını ortaya çıkarmışlardır.

Araştırmadan elde edilen bulgulardan ve alanyazında yapılmış diğer çalışma sonuçlarından hareketle verilebilecek öneriler eğitimciler, aileler ve yayınevleri için ayrı olarak sunulmuştur:

- Öğrencilere kaliteli okuma becerisinin kazanılmasında en önemli unsur eğitimcilerdir. Eğitimciler, öğrencilere okuma konusunda örnek olmalı ve öğrencilere kitaplar hakkında geri dönütlerde bulunmalıdırlar. Eğitimciler öğrencilerinin, ailelerin ve kitap satışı yapan yerlerin kitap seçimi konusunda bilinçlendirilmesi konusunda, üzerine düşen görevleri yerine getirmelidirler. Bu konuda aileleri bilinçlendirmek amacıyla düzenli toplantılar yapılabilirler. Okullarda haftanın belli günlerinde “okuma günleri” düzenlenebilir. Diğer öğretmenler ile “Çocuğa kitap okuma sevgisi nasıl kazandırılmalı?” gibi konular tartışılabilir. Aileler ile belli sürelerde seçilen kitapların eksik yönleri tartışılıp; kitap seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilebilir.
- Aileler, “Çocuğuma hangi kitapları okutabilirim?” diye araştırma yapmalıdır. Bu konuda eğitimcilerden destek istemelidir. Aile, kitap seçiminde öğretmenlerle iş birliği yapabilir ya da kitabı önce kendileri okuyabilirler. Aileler için de bu konuyla alakalı eğitimler düzenlenmelidir.
- Yayınevleri, çocuklar için hazırlanmış kitaplar konusunda çok hassas olmalıdırlar. Kitapları çok hassas bir şekilde incelenip uygun olmayan kitapların basılmasını engelleyebilirler. Kitap basımında maddi gelir ön planda tutulmamalıdır. Çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecek nitelikte eserlerin basımına dikkat edilmelidir.

### Kaynakça

- Aksoy, E. ve Öztürk, D. S. (2018). Öğrencilerdeki okuma alışkanlığının öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(1), 143-184.
- Aktan, O. ve Aydın, F. (2018). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet: 100 temel eser örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 92-109.
- Akyol, H. ve Yıldız, M. (2013). Okuma uzmanlığı ve okuma uzmanı yetiştirilmesine yönelik bir program önerisi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1 (1), 1-8.
- Arslan, Y. ve Çelik, Z. Ç. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 113-124.
- Aytaş, G. (2003). Okuma gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 155-160.
- Angus, L. E. and McLeod, J. (2004). *The handbook of narrative and psychotherapy: Practice, theory and research*. UK: Sage.
- Babaç, E. E. and Yıldız, G. (2018). Dil gelişiminde müziğin yeri. *Fine Arts*, 13(3), 10-22.
- Boudinot, D. (2005). Violence and fear in folktales. *The Looking Glass: New Perspectives on Children's Literature*, 9(3), 1-5.
- Brian D Evans, "Most CEOs Read A Book A Week. This Is How You Can Too (According To This Renowned Brain Coach)," Inc.com, last modified June 27, 2017, [www.inc.com/briand-evans/most-ceos-read-a-book-a-week-this-is-how-you-can-too-according-to-thisrenowned-.html](http://www.inc.com/briand-evans/most-ceos-read-a-book-a-week-this-is-how-you-can-too-according-to-thisrenowned-.html).
- Bubenickova, P. (2021). The theme of anxiety, fear and sadness in children literature for and its didactic application in literature lessons at primary schools. In ICERI2021 Proceedings (pp. 6045-6050). IATED.
- Cunningham, A. E. and Stanovich, K. E. (1997). Early reading acquisition and its relation to reading experience and ability 10 years later. *Developmental Psychology*, 33(6), 934.
- Dağlıoğlu, H. ve Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Dalila, B. (2018). The correlation between recreational reading habit and reading achievement (Doctoral dissertation, UIN Ar-Raniry Banda Aceh).
- Duran, E. ve Can, B. (2021). Kavramsal olarak çocuk edebiyatı. A. Şahin (Ed.), *Çocuk edebiyatı* (ss.1-24). Ankara: Pegem Akademi.

- Duran, E. ve Sezgin, B. (2012). İlköğretim 4 ve 5. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının ve ilgilerinin belirlenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 7(4), 1649-1662.
- Dündar, N. ve Maden, S. (2019). Velilerin çocuk edebiyatı farkındalıkları ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1077-1094.
- Doiron, R. (2003). Motivating the lifelong reading habit through a balanced use of children's information books. *School Libraries Worldwide*, 9(1), 39-49.
- Firat, A. (2022). *Lise öğrencilerinin aile içi şiddete maruz kalma türlerine göre bilişsel birleşme ve yaşantısal kaçınma süreçleri ile psikolojik esnekliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D. ve Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride güncel Yaklaşımlar*, 4 (1), 112-137.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güzelküçük, Ş. ve Türkyılmaz, M. (2020). Masal kitaplarında yer alan korku ve şiddet öğeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 859-878.
- Kadizade, E. D. and Sakar, C. (2019). Violence and fear in Francesca Simon's Series of Horrid Henry. *Educational Research And Reviews*, 14(1), 25-32.
- Kahraman, Ü. (2019). *Okul yöneticilerinin yönetim tarzı, örgüt DNA'sı ve örgütsel değişimin okullardaki korku kültürüne etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Karaağaç, H. G. ve Alikılıç, D. (2023). Çocuk edebiyatı ve çocuğa görelilik kavramı. *Education and Technology in Information Science*, 1(1), 58-66.
- Karatay, H. (2015). Eleştirel düşünme ve okuma alışkanlığı becerilerinin geliştirilmesi için edebiyat halkası: kitap eleştirisi modeli. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(208), 6-17.
- Karatay, H., Külah, E. ve Kaya, S. (2020). Okuma alışkanlığını geliştirme yöntem, teknik ve modelleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(1), 89-107.
- Kayman, F. ve Aydın, E. (2021). Ömer Seyfettin'in And adlı eserinde yer alan şiddet olgusuna ilişkin öğrenci görüşleri. *Journal of Mother Tongue Education/Ana Dili Eğitim Dergisi*, 9(2), 416-429.
- Lacina, J. G. (2003). Reading to learn: Lessons from exemplary fourth-grade classrooms. *Childhood Education*, 80(2), 97-99.
- Lynch-Brown, C. and Tomlinson, C. M. (1999). *Essentials of children's literature (3rd ed.)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Nikolajeva, M. and Scott, C. (2013). *How picturebooks work*. UK: Routledge.

- Okur, A. ve Özsoy, Y. (2017). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin okuma ilgisi ve okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 4(3), 73-89.
- Özer, E. Z. ve Aksoy, M. (2018). Korku çekiciliğinin gıda korkusu üzerine etkisi. *Journal of Tourism And Gastronomy Studies*, 6(3), 359-369.
- Özözen, M. (2014). Çocuk edebiyatı dersinin çocuk gelişimi programı öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, 16(2), 49-59.
- Öztürk, B. (2020). Okuma kültürü oluşturmada çocukların edebiyat çevresini genişletmeye yönelik uygulamalar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 2112-2124.
- Öztürk, M. ve Giren, S. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarındaki korku ve şiddet öğelerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 2095-2108
- Öztemiz, S. ve Önal, H. (2013). İlkokul öğrencilerinin oyun tekniği ile okuma alışkanlığı kazanmasına yönelik öğretmen görüşleri: Ankara Beytepe İlkokulu örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 65-79.
- Pazarbaşı, B. (2018). Televizyonda yayınlanan ve ana teması şiddet olan çizgi filmlerin içerik analizi. *Intermedia International e-Journal*, 5(8), 28-41.
- Paksoy, H. M. (2020). Covid-19 pandemisi ile oluşan korku ve davranışlara inancın etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 135-155.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Reynolds, K. (2011). *Children's literature: A very short introduction*. UK: Oxford University Press.
- Sağlam, M. ve Neriman, A. (2016). Tarihsel süreç içerisinde çocuk ve çocukluk kavramları. *Çocuk ve Medeniyet*, 1(2), 43-56.
- Saltzman, L. E., Fanslow, J. and L., Mc Mahon P. M., Shelley G. A. (1999). *Intimate partner violence surveillance: uniform definitions and recommended data elements*, 1.0. Atlanta GA: Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.
- Sevgi, S. ve Karakaya, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve problem çözme becerisinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1203-1225.
- Sibatuara, U. D. (2017). Students' Reading Habit and Its Effect on Academic Performance: A Study of Management Students STIE Widya Dharma, Pontianak. *MABIS*, 8(1), 1-13.



- Stallcup, J. E. (2002). Power, fear, and children's picture books. *Children's Literature*, 30(1), 125-158.
- Şahin, A. ve Özçelik, F. C. (2021). Çocuk edebiyatının gelişimi. A. Şahin (Ed.), *Çocuk edebiyatı* (ss. 63-95). Ankara: Pegem Akademi.
- Şenol, D., ve Mazman, İ. (2014). Çocuğa uygulanan şiddet: Türkiye özelinde sosyolojik bir yaklaşım. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(1), 11-17.
- Şimşek, Ş. ve Bulut, F. (2022). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Sulaiman, M. and Harpansi, H. (2018). The correlation between reading habit and students' reading comprehension achievements. *Alsuna: Journal of Arabic and English Language*, 1(2), 78-86.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Taşar, H. H. (2019). Eğitimde şiddet ve etkileri. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6 (2), 899-912.
- Temizyürek, F. (2008). Çocukta dil gelişim süreci. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (7), 169-176.
- Tucker, E. (2008). *Children's folklore: a handbook*. USA: Bloomsbury Publishing.
- Türkben, T. (2019). Çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (77), 363-388.
- United Nations International Children's Emergency Fund. (1989). *Convention on the rights of the child*. Retrieved from <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> in 03.12.3023.
- Uysal, S. S. ve Şen, E. (2021). "Kuş Olsam Evime Uçsam" adlı çocuk edebiyatı yapıtının göç olgusu açısından incelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4(1), 62-79.
- Yıldız, M., Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (3), 793-815.
- Yılmaz, O. ve Destegüloğlu, B. (2019). Çocuk kitaplarına yansıyan şiddet. *İlköğretim Online*, 18(3),1099-1112 .
- Yurtbakan, E. ve Erdoğan, T. (2020). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesi: Bir karma yöntem. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 240-257.
- Yücesoy, V. Ö. (2007). *Korku edebiyatı (Gotik Edebiyat) ve Türk romanındaki örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Wagstaff, J. V. (2020). Benefits of the habit of reading. *Marriott Student Review*, 3(4), 1-6.
- Wibayanti, S. H., Lian, B. and Mulyadi. (2020). The influence of school literacy movement and reading habit on student's achievement. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies (IJPSAT)*, 20 (1), 144-155.
- Wilson, P. T., Anderson, R. C. and Fielding, L. G. (1986). Children's book-reading habits: A new criterion for literacy. *Book Research Quarterly*, 2, 72-84.
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. Retrieved from [http://www5.who.int/violence\\_injury\\_prevention/download.cfm?id=0000000582](http://www5.who.int/violence_injury_prevention/download.cfm?id=0000000582). in 10.04.2023.

## Extended Abstract

### EVALUATION OF THE 3RD AND 4TH GRADE STORY BOOKS IN PRIMARY SCHOOL IN TERMS OF VIOLENCE AND FEAR

#### Purpose of the Research

Although childhood, as per the Convention on the Rights of the Child, is evaluated until the age of 18, the development of children, especially between the ages of 7-10, corresponding to the primary school period, holds considerable significance. This is because the foundational skills acquired during primary school, constituting a holistic development, significantly influence individuals' future academic achievements, as well as their social and emotional relationships.

Reviewing the literature reveals the positive impact of reading habits on academic achievements (Akyol and Yıldız, 2013; Wibayanti, Lian, and Mulyadi, 2020; Sibatuara, 2017; Yıldız and Akyol, 2011; Wagstaff, 2020), critical thinking, problem-solving skills (Karatay, 2015; Sevgi and Karakaya, 2020), social relationships through empathy (Brian, 2017), and comprehension levels (Dalila, 2018; Muawanah, 2016; Sulaiman and Harpiansi, 2018). Acquiring the habit of reading at an early age expands children's imagination, opens doors to different worlds, and fosters the development of critical thinking skills. As indicated in studies highlighting the impact of children's literature products on the development of reading habits (Aytaş, 2003; Dündar and Maden, 2019; Doiron, 2003; Özözen, 2014; Öztürk, 2020; Türkben, 2019; Wilson, Anderson, and Fielding, 1986), children's literature is regarded as a significant tool in fostering and cultivating the habit of reading.

Children's literature deals with stories, fairy tales, and books that children can comprehend, nourishing their imagination and presenting different perspectives (Duran and Can, 2021; Karaağaç and Alikılıç, 2023; Nikolajeva and Scott, 2013). These works not only contribute to children's language development but also offer values and life models that guide them throughout their lives. Children's literature helps children understand their experiences, emotions, and other curiosities, with stories being an important vehicle within these literary works. Stories serve as a potent tool supporting children's linguistic, cognitive, social, and moral development (Angus, McLeod, 2004; Duran and Can, 2021; Ertek Babaç and Yıldız, 2018; Lacina, 2003).

While catering to children's emotional and spiritual needs, stories stimulate their imagination, allowing journeys into different worlds and encouraging them to create their own narratives. Reading or listening to stories teaches children to establish relationships between events, create causality, and predict outcomes, thereby aiding in the development of their mental capacities (Tucker, 2008). Consequently, stories are not merely sources of information but robust tools supporting children's emotional, social, and intellectual development (Lynch-Brown and Tomlinson, 1999).

Themes and events within stories also contribute to children's emotional maturation. The challenges or joys experienced by characters offer children insights into situations they may encounter in life, equipping them to cope with these experiences. Hence, the content and presentation of books offered to children carry significant weight.

Stories that evoke fear or anxiety can negatively impact children's emotional development. Similarly, images or content portraying violence might lead children to internalize negative behaviors associated with violence. Such content could adversely affect children's social interactions and hinder their healthy socialization. Materials that potentially encourage negative emotions and behaviors can significantly impact children's development, influencing various aspects of their lives and potentially leading to more serious problems in the future.

The evaluation of how storybooks contain and present elements such as fear and violence is deemed important in providing awareness to content/product developers, parents, and educators. The problem statement of this research is formulated as: "What is the presence of violence and fear elements in storybooks designed for 3rd and 4th-grade elementary school levels?" In line with this overarching aim, the following sub-goals were pursued:

- What kind of violent elements are present in storybooks designed for 3rd and 4th-grade elementary school levels?
- What types of fear elements are included in storybooks designed for 3rd and 4th-grade elementary school levels?

### **Methodology**

#### **Research Design**

The research was conducted using the qualitative research model with a case study design. The case study, one of the designs within the qualitative research model, aims to deeply examine the selected situation through various data sources (Akar, 2019). In this research, the presence of elements of fear and violence was attempted to be revealed in-depth by referring to different sources without any regulation, control, or guidance.

#### **Sampling**

The research employed purposive sampling. Purposive sampling, one of the methods of purposive sampling, involves selecting situations predetermined by the researcher based on certain criteria (Yıldırım and Şimşek, 2016). In this research, since the presence of elements of fear and violence in storybooks was examined, the storybooks constituted the purposive sample. The storybooks were selected using the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods. The criteria sought in the selected books are as follows:

- The books should be prepared according to the 3rd and 4th-grade elementary school levels.
- They should be listed in the recommended works list by the Ministry of National Education.

### **Data Collection Tool**

Document analysis was used in collecting the data. The selection of documents to constitute the data source was ensured based on the criteria defined within the framework of the research objective.

### **Data Collection and Analysis**

The documents constituting the data source consist of a total of 52 stories found in a total of 20 books, with 4 works from each of A Publishing, B Publishing, C Publishing, D Publishing, and E Publishing's children's books. Content analysis was utilized in analyzing the data. The stories were individually read by three researchers, and the elements of violence and fear they contained were recorded using the "Identification Form for Violence and Fear Elements."

### **Findings**

The stories containing the most violence elements were identified as "Rüzgâr Dev" (f=23), "Kara Yılan" (f=21), and "Sihirli Sözler" (f=15). It was determined that stories devoid of violence elements were "Billur ile Çağla Tatilde" and "Hacıyatmaz." The book containing the most fear elements was once again identified as "Rüzgâr Dev" (f=17), followed by "Peri Kızı" (f=12) and "Ekmeğin Serüveni" (f=9). Books devoid of any fear elements were found to be "Tüccarın Oyunu", "Yaşamak İstiyorum", "Kütüphane Şehri", and "Hacıyatmaz".

### **Conclusion**

The research revealed that among the 20 storybooks examined, a total of 135 instances of violence and 74 instances of fear were identified. Physical violence and verbal abuse were determined to be the most commonly encountered forms of violence in storybooks, followed by emotional aggression.

When comparing the frequency of violence and fear elements in storybooks, it was found that instances of violence were more prevalent than those of fear.

Among the storybooks, the highest frequency of violence was attributed to "causing physical harm" (f=21), followed by "yelling" (f=18). In terms of fear elements, the highest frequency was associated with "supernatural beings" (f=12) and "mysterious events" (f=12), followed by "frightening effects" (f=10) and "sounds in nature" (f=10).